TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2004 m. spalio 5 d.*

Byloje C-442/02

dėl *Conseil d'Etat* (Prancūzija) 2002 m. lapkričio 6 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2002 m. gruodžio 5 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CaixaBank France

prieš

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,

dalyvaujant:

Banque fédérale des banques populaires ir kt.,

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas), teisėjai R. Schintgen, N. Colneric, M. S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta ir K. Lenaerts,

generalinis advokatas A. Tizzano,
sekretorė M. Múgica Arzamendi, vyriausioji administratorė,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— *CaixaBank France*, atstovaujamo advokato M. Dany ir *administrateur directeur général* G. Castello,

— *Banque fédérale des banques populaires* ir kt., atstovaujamo *avocat* ir *barrister* A. Barav,

— Prancūzijos Respublikos, atstovaujamos R. Abraham, G. de Bergues, D. Petrausch ir F. Alabrune,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. Patakia ir G. Zavvos,

susipažinęs su 2004 m. kovo 25 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 43 straipsnio išaiškinimu.

Nacionalinės teisės aktai

2 Pagal šioje byloje taikomos Pinigų ir finansų kodekso redakcijos L. 312-3 straipsnį:

„Nepaisant bet kokios priešingos nuostatos, bet kuriai kredito įstaigai, gaunančiai visuomenės lėšas į indėlių iki pareikalavimo arba trumpesnio nei penkerių metų termino sąskaitas, nesvarbu, kokiu būdu, draudžiama už šias lėšas mokėti didesnes nei bankų ir finansų reikalų komiteto taisyklių arba ūkio ministro įsakymu nustatytas palūkanas."

3 Bankų ir finansų reikalų komiteto taisyklės Nr. 86-13, patvirtintos 1986 m. gegužės 14 d. Ūkio ir finansų ministro įsakymu (JORF, 1986 m. gegužės 15 d., p. 6330), draudžia mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo.

4 Minėtas draudimas yra taikomas Prancūzijoje gyvenančių asmenų, neatsižvelgiant į jų pilietybę, atidarytose sąskaitose eurais laikomiems indėliams iki pareikalavimo.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

5 Pagal Prancūzijos teisę įsteigta *CaixaBank France* (toliau – *CaixaBank*) bendrovė, kurios buveinė Prancūzijoje ir kuri yra pagal Ispanijos teisę įsteigtos įmonės *Caixa Holding*, turinčios savo buveinę Ispanijoje bei valdančios *Caixa* grupės dukterines kredito įstaigas, dukterinė bendrovė, nuo 2002 m. vasario 18 d. pradėjo vykdyti savo veiklą Prancūzijoje, mokėdama už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo nustatytas metines 2 % palūkanas, jeigu sąskaitos likutis buvo ne mažesnis kaip 1 500 eurų. 2002 m. balandžio 16 d. Bankų ir finansų reikalų komiteto sprendimu *CaixaBank* buvo uždrausta sudaryti naujas sutartis su Prancūzijos gyventojais dėl palūkanų mokėjimo už sąskaitose eurais laikomus indėlius iki pareikalavimo ir anuliuoti galiojančių sutarčių sąlygas, numatančias, kad už tokių indėlių laikymą mokamos palūkanos.

6 *CaixaBank* dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą *Conseil d'Etat*, kuri nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar valstybės narės nustatytas draudimas teisėtai joje įsisteigusiai banko įstaigai mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo ir už kitas susigrąžinamas lėšas sudaro kliūtį įsisteigimo laisvei, jeigu šiuo klausimu

2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje Nr. 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo bei vykdymo nieko nėra pasakyta?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, kokiais privalomais bendrojo intereso pagrindais galima remtis šioje byloje, norint tokią kliūtį pateisinti?"

Dėl prejudicinių klausimų

7 Pirmiausia primintina, kad 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 126, p. 1) pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju nėra taikoma būtent ta dalimi, kurioje šioje direktyvoje nenumatyti apribojimai steigti tokias įmones, kaip antai *CaixaBank*, kurios, būdamos kitoje valstybėje narėje įsteigtų kredito įstaigų dukterinės įmonės, naudojasi įsisteigimo laisve valstybėje narėje.

8 Prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas savo klausimais iš esmės klausia, ar EB 43 straipsniui prieštarauja valstybės narės teisės aktai, draudžiantys kredito įstaigai, kitos valstybės narės bendrovės dukterinei bendrovei, mokėti palūkanas už pirmosios valstybės narės gyventojų atidarytose sąskaitose eurais laikomus indėlius iki pareikalavimo.

9 EB 43 straipsnyje įtvirtinta įsisteigimo laisvė, aiškinant kartu su EB 48 straipsniu, suteikiama fiziniams asmenims, valstybių narių piliečiams bei juridiniams asmenims minėtos nuostatos prasme. Išskyrus numatytas išimtis ir sąlygas, ji apima teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis bet kurioje valstybėje narėje,

steigti ir valdyti bendroves, steigti atstovybes, padalinius arba filialus (žr. 1999 m. gegužės 11 d. Sprendimo *Pfeiffer*, Rink. p. I-2835, 18 punktą).

10 Tokios bendrovės kaip *CaixaBank* teisinę padėtį reglamentuoja Bendrijos teisė pagal EB 43 straipsnį.

11 EB 43 straipsnis nustato įsisteigimo laisvės apribojimų panaikinimą. Tokiais apribojimais laikomos visos priemonės, kurios draudžia, kliudo arba dėl kurių naudojimasis šia laisve tampa mažiau patrauklus (žr. 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Gebhard*, C-55/94, Rink. p. I-4165, 37 punktą; 2001 m. vasario 1 d. Sprendimo *Mac Quen ir kt.*, C-108/96, Rink. p. I-837, 26 punktą ir 2002 m. spalio 17 d. Sprendimo *Payroll ir kt.*, C-79/01, Rink. p. I-8923, 26 punktą).

12 Toks Prancūzijos teisės aktuose nustatytas draudimas mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, kuris kitų nei Prancūzija valstybių narių bendrovėms yra rimta kliūtis siekiant vykdyti savo veiklą per dukterines bendroves minėtoje valstybėje narėje, daranti poveikį jų patekimui į rinką. Todėl šis draudimas turi būti laikomas apribojimu EB 43 straipsnio prasme.

13 Taigi šis draudimas gali sudaryti kliūčių kredito įstaigoms, užsienio bendrovių dukterinėms bendrovėms, visuomenės kapitalo surinkimui, atimdamas iš jų galimybę mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, veiksmingai konkuruoti su steigimosi valstybėje narėje tradiciškai įsteigtomis kredito įstaigomis, turinčiomis platų padalinių tinklą, tad ir didesnes nei minėti filialai galimybes surinkti kapitalą iš visuomenės.

14 Kai kredito įstaigos, užsienio bendrovių dukterinės įmonės, siekia patekti į valstybės narės rinką, konkuruodamos pasinaudojant palūkanomis už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, tai yra vienas veiksmingiausių metodų siekiant šio tikslo. Todėl toks draudimas apsunkina šių bendrovių patekimą į rinką.

15 Nors Prancūzijos vyriausybė posėdyje patvirtino, kad yra sąskaitų rūšių, panašių į sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, pavyzdžiui, terminuotos 15 dienų sąskaitos, kurioms netaikomas palūkanų draudimas ir kurios padėjo tokioms kredito įstaigoms, kaip antai *CaixaBank*, konkuruoti su Prancūzijos kredito įstaigomis renkant visuomenės lėšas ir didinant savo rinkos dalį Prancūzijoje, vyriausybė pripažino, kad, priešingai nei sąskaitose laikomi indėliai iki pareikalavimo, tokios sąskaitos neleido naudotis banko kortelėmis arba čekiais. Todėl šis ginčijamas draudimas sukelia kliūtį *CaixaBank* ir į jį panašių kredito įstaigų veiklai rinkti visuomenės kapitalą, ir tos kliūties negali pakeisti net ir kitų rūšių indėlių sąskaitų egzistavimas.

16 Ginčijamu draudimu pagrindinėje byloje nustatytas apribojimas šioms dukterinėms bendrovėms vykdyti bei plėtoti savo veiklą yra dar svarbesnis, nes akivaizdu, kad visuomenės indėlių priėmimas ir kreditų suteikimas neabejotinai yra pagrindinė kredito įstaigų veikla (žr., *inter alia*, Direktyvos Nr. 2000/12 I priedo 1 straipsnio 1 dalį).

17 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad, jei kaip ir šioje pagrindinėje byloje tokia priemonė taikoma visiems asmenims arba įmonėms, vykdančioms savo veiklą priimančioje valstybėje narėje, ji gali būti pateisinama, kai atitinka privalomus bendrojo intereso pagrindus bei yra tinkama garantuoti, jog bus įgyvendintas ja siekiamas tikslas, neviršijant to, kas būtina tam tikslui pasiekti (žr. 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo *Haim*, C-424/97, Rink. p. I-5123, 57 punktą; minėto sprendimo *Mac Quen ir kt.* 26 punktą ir 2002 m. sausio 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-439/99, Rink. p. I-305, 23 punktą).

18 Todėl reikia išnagrinėti, ar Prancūzijos vyriausybės pateikti argumentai atitinka šiuos kriterijus.

19 Siekdama pateisinti ginčijamu teisės aktu nustatytą įsisteigimo laisvės apribojimą, Prancūzijos vyriausybė nurodė vartotojų apsaugą ir vidutinio bei ilgalaikio termino santaupų laikymo skatinimą.

20 Pirmiausia pagrindinėje byloje ginčijamas draudimas buvo būtinas siekiant užtikrinti, kad pagrindinės banko teikiamos paslaugos išliktų nemokamos. Įvedus palūkanų už sąskaitose laikomų indėlių iki pareikalavimo mokėjimą, iš esmės padidėtų bankų operacijų sąnaudos, dėl kurių kompensavimo išaugtų mokesčiai bei įvairios banko teikiamos paslaugos, kurios dabar yra nemokamos, būtų apmokestintos, ypač čekių išdavimas.

21 Tačiau reikia nurodyti, kad nors vartotojų apsauga yra vienas iš privalomųjų reikalavimų, pateisinančių fundamentaliosios sutartimi garantuojamos įsisteigimo laisvės apribojimą, pagrindinėje byloje ginčijamas draudimas, net ir darant prielaidą, jog dėl to vartotojui suteikiami kai kurie privalumai, yra priemonė, akivaizdžiai viršijanti tai, kas būtina pasiekti minėtą tikslą.

22 Galiausiai, net ir įsivaizduojant, jog panaikinus draudimą mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo vartotojams bus neišvengiamai padidintos pagrindinių banko teikiamų paslaugų kainos arba mokesčiai už čekius, vartotojui turi būti suteikta galimybė pasirinkti arba sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, už kuriuos palūkanos nėra mokamos, išliekant kai kurioms nemokamoms banko paslaugoms, arba sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo, už kuriuos palūkanos mokamos, kredito įstaigoms įgyjant teisę apmokestinti teikiamas banko paslaugas, kurios buvo nemokamos, pavyzdžiui, čekių išdavimą.

23 Dėl Prancūzijos valdžios institucijų pareikšto susirūpinimo skatinti ilgalaikio termino santaupų laikymą reikia nurodyti, kad nors draudimas mokėti palūkanas už sąskaitose laikomus indėlius iki pareikalavimo yra iš tikrųjų tinkamas skatinant laikyti vidutinio ir ilgalaikio termino santaupas, vis dėlto tai yra priemonė, viršijanti tai, kas būtina pasiekti tokį tikslą.

24 Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta, į pateiktus prejudicinius klausimus reikia atsakyti taip, kad EB 43 straipsniui prieštarauja valstybės narės nacionalinės teisės aktai, kuriais draudžiama kredito įstaigai, kitos valstybės narės bendrovės dukterinei bendrovei, mokėti palūkanas už pirmosios valstybės narės gyventojų atidarytose sąskaitose eurais laikomus indėlius iki pareikalavimo.

25 **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

26 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti nacionalinis teismas. Kitų šalių, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

EB 43 straipsnis neleidžia valstybės narės nacionalinės teisės aktų, kuriais draudžiama kredito įstaigai, kitos valstybės narės bendrovės dukterinei bendrovei, mokėti palūkanas už pirmosios valstybės narės gyventojų atidarytose sąskaitose eurais laikomus indėlius iki pareikalavimo.

Parašai.